Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Noctes Atticae

Gellius, Aulus

[Venedig], 6. Apr. 1496

Liber decimvsnonvs

urn:nbn:de:bsz:31-272210

Visual Library

mediū uice ſua quiſquis iaciebamus. Captionis ſolutæ: aut parū intellectæ præmium
pœna ue erat: nūmus unus ſeſtertius. Hoc ære collecto quaſi manuario cœnula pa/
bať oibꝰ q eū luſū luſeramus: erāt āt captiones ad hoc fere exēplū: tāetſi latina orōne
nō ſatis ſcite: ac pene ēt illepide exponūtur. Quod nix ē: hoc grādo nō ē: nix aūt alba ē
grādo igiť alba nō ē. Itē aliud nō diſſimile. Quod hō ē hoc nō ē equus hō aūt aīal eſt
equus ergo aīal nō ē. Dicere ergo debebat q ad ſophiſma diluēdū: ac refellēdū ritu ale
atorio uocatus erat: ī qua parte quoq; ī uerbo captio foret. Quid dari cōcediq; nō opor
teret niſi dixerat nūmo ſingulo mulctabatur: ea mulcta cœnā iuuabat. Libet āt dicere
q̄ facere Diogenes ſophiſma id genus: quod ſupra dixi: a quodā dialectico ex Platonis
diatriba ꝑ cōtumeliā ꝓpoſitū remuneratus ſit. Nā quū ita rogaſſet dialecticus Quod
ego ſum tu nō es: & Diogenes annuiſſet: atq; ille addidiſſet. Homo autē ego ſum quū
id quoq; aſſenſus eſſet: & contra dialecticus ita concluſiſſet. hō igitur tu nō es. Hoc q/ Dioge/
dē inquit Diogenes falſum eſt: & ſi uerum id fieri uis: a me incipe. nes.

Quid ſit numerus hemiolios: quid epitritos: & ꝙ uocabula iſta nō facile noſtri au
ſi ſunt uertere in linguam latinam. Cap. xiiii.

f Iguræ quædā numerorū: quas græci certis noībus appellāt uocabula ī ligua
latina nō habēt. Sed q de numeris latine ſcripſerūt græca ipſa dixerūt: figere
aūt nr̄a (quoniā id abſurde futuꝝ erat) uoluerūt. Quale enim fieri nomē poſ
ſet hemiolio numero: aut epitrito: eſt aūt hemiolios qui numeꝝ aliquē totū in ſe habet
dimidiūq; habet eius ut tres ad duo quindecim ad decem: triginta ad uiginti. Epitritos hemio/
aūt eſt qui habet totū aliquē numerū & eiuſdē partem tertiā. ut quatuor ad tres: duo/ lios
decim ad nouem: quadraginta ad triginta. Hæc autem notare: atq; meminiſſe non ab Epitri/
re uiſum eſt: quoniam uocabula iſta numeroꝝ niſi intelliguntur: rationes quædā ſub tos.
tiliſſimæ in libris philoſophorum ſcriptæ percipi non queunt.

Quod. M. Varro in herrois uerſibus obſeruauerit rem nimis anxiæ & curioſæ ob/
ſeruationis. Cap. xv.

i N longis uerſibus qui hexametri uocanť: itē in ſenariis aīaduerterūt metrici
duos primos pedes: item extremos duos habere ſingulas poſſe ītegras partes
orationis: medios haud unq̄ poſſe. Sed cōſtare eos ſemper uerbis aut diuiſis
aut mixtis: atq; cōfuſis. M. etiā Varro in libris diſciplinarū ſcripſit obſeruaſſe ſe ī uer/
ſu hexametro: ꝙ omni modo quintus ſemipes uerbū finiret: & ꝙ priores quinq; ſemi
pedes æque magnam uim haberent in efficiēdo uerſum: atq; alii poſteriores ſeptem.
Idq; ipſum ratione quadam geometrica fieri diſſerit.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COM MENTARII LIBER DECIMVSNONVS.

Reſpōſio cuiuſdā philoſophi īterrogati quā ob cām maris tēpeſtate pālluerat. Ca. i.

n Auigabamus a caſſiopia ad brūduſiū mare ioniū uiolētū: & uaſtū: &
iactabūdū. Nox deīde quæ diē primū ſecuta ē: ī ea fere tota uētus a la
tere ſæuiēs nauē undis cōpleuerat. Tū poſtea quū plorātibꝰ oibꝰ nr̄is
atq; ī ſētia ſatis agētibus: dies quidē tandē illuxit. Sed nihil de periculo
de ſæuitia uēti remiſſū. Quin turbines ēt crebriores: & cælū atrū: & fu
migātes globi: & figuræ quædā nubiū metuēdæ: quas typhonas uocabāt: impendere
īminereq; ac depreſſuræ nauē uidebantur. In eadē fuit philoſophus in diſciplina ſtoi/

ca celebratus: quẽ ego athenis cognouerã: nõ parua uiꝝ auctoritate: ſatiſq; attẽte diſci
pulos iuuenes cõtinẽtẽ. Eũ tunc ĩ tãtis periculis; inq; illo tumulto cæli mariſq; reqrebã
oculis ſcire cupiẽs quonã ſtatu aĩ: & an intrepidus iterritusq; eẽt. Atq; ibi hominẽ con
ſpicimus ĩpauidũ & extrilidũ: ploratus quidẽ nullos ſicut cæteri oẽs: nec illa; eiuſmoĩ
uocis ſciẽtẽ: ſed coloris & uultus turbatione: nõ multũ a cæteris differẽtẽ. At ubi cælũ
enituit: & deferbuit mare & ardor ille pıculi deflagrauit: accedit ad ſtoicũ græc⁹ qſpiã
diues ex aſia: magno (ut uidebamus) cultu paratuq; reꝝ & familiæ atq; ĩpe erat multis
corporis aĩq; delitiis diffluẽs. Is qſi illudẽs. Quid hoc ẽ ĩqt o philoſophe: q̃ quũ ĩ pıcu
lis eſſemus: timuiſti tu & palluiſti. Ego neq; timui nec pallui. Et philoſophus aliquãtu
lũ cõtatus: an reſpõdere ei cõueniret: Siqd ego ĩqt ĩ tãta uiolẽtia tẽpeſtatũ uideor pau/
lũ pauefactus: nõ tu iſtius rei ratiõe audiẽda dignus es. Sed tibi ſane ariſtippus ille di/
ſcipulus ꝑ me reſpõderit q quũ ĩ ſimili tẽpore a ſimillimo cui hoĩe ĩterrogatus: q̃re phi
loſophus temere: quũ ille cõtra nihil metueret. Nõ eãdẽ eẽ cãm ſibi atq; illi reſpondit.
quoniã is qdẽ eſſet nõ magnopẽ ſolicitus ꝑ aĩa neqſſimi nebulonis. Ipſũ ãt ꝑ Ariſtip/
pi aĩa timere. His tũc uerbis ſtoicus diuitẽ illũ aſiaticũ a ſeſe amolitus eſt. Sed poſtea
quũ brũduſiũ aduẽtaremus mollitiq; eẽnt uẽti maris: ꝑcõtatus eũ ſũ; quænã illa ratio
eẽt pauoris ſui: quã dicer̃ ei ſupſediſſet: a quo fuerat nõ ſatis digna cõpellatus. Atq; ille
mihi placide & cõmuniter: quoniã ĩqt audiẽdi cupidus es: audi quid ſup iſto breui quĩ
dẽ ſed neceſſario & naturali pauore: maiores noſtri cõditores ſectæ ſtoicæ ſenſerĩt: uel
potius ĩnqt lege. Nã & facilius credideris ſi legas: & memineris magis. Atq; ibi corã ẽ
ſarcinula ſua libꝝ ꝓtulit Epicteti philoſophi quĩtũ Διαλεξεον .i. diſputationũ quas
ab Ariano digeſtas cõgruere ſcriptis ζηνωνος .i. Zenonis & Chryſippi nõ dubiũ eſt
In eo libro. ſ. græca oratione ſcriptũ ad hanc ſniam legimus. Vires aĩ: q̃s φαντασιας .i.
imagĩes phi appellãt quibꝰ mẽs hoĩs prĩa ſtati ĩpẽ accidẽtis ad oĩum rei pellit̃: nõ uo/
lũtaris ſunt neq; arbitrii: ſed ui quadã ĩferũt ſeſe hoĩbus. Noſcitãdæ ꝓbatiões ãt: quas
σινκαταθεσεις .i. aſſenſiões uocãt quibꝰ eadẽ uiſa naſcũt̃ ac diiudicãt̃; uolũtariæ ſũt
fiũt hoĩum arbitratu. Propterea quũ ſonus aliqs formidabilis aut e cælo: aut ex ruina:
aut repẽtinus neſcius pıculi nũcius: uel quid aliud eiuſmoĩ factum eſt: ſapientis quoq;
aĩum pauliſper moueri: & cõtrahi: & palleſcere: neceſſum eſt nõ opiniõe alicuius ma
li p̃cepta: ſed quibuſdã motibꝰ rapidis & ĩcõſultis officiũ mẽtis atq; rõnis puertẽtibꝰ.
Mox tñ ille ſapiens ibidẽ τας τοι τας φαντασιας .i. eiuſmodi imagines uiſa iſtæc
aĩ ſui terrifica nõ approbat: hoc eſt: ου συνκατατιθεται ου δε ϖρόσ εϖι δοξαζει .i.
nõ aſſentit: neq; coopinat̃; ſed abiicit reſpuitq;: nec ei mũtuẽdũ eẽ ĩ iis qeq̃ uidet̃ atque
hoc ĩter ĩſipiẽtis: ſapiẽtiſq; aĩum differre dicũt. Qd ĩſipiens qualia ſibi eẽ primo aĩ ſui
pulſu uiſa ſũt: ſæua & aſpa: talia uere eẽ putat: & eadẽ ĩcepta tanq̃ ſi iure metuẽda ſint
ſua quoq; aſſenſiõe approbat και ϖρόσεϖι δοξαζει .i. coopinat̃. Hoc .n. uerbo ſtoici
quũ ſup iſta re diſſerũt utunt̃. Sapiẽs ãt quũ breuiter ac ſtricti colore atq; uultu mo/
tus ẽ: ου συγκατατιθεται .i. nõ approbat: ſed ſtatũ: uigoreq; ſniæ ſuæ retinet: quã de
huiuſcemodi uiſis ſemp hũit: ut de mĩme metuẽdis ſed frõte falſa & formidĩe iani ter
ritãribus. Hæc Epictetũ phũm ẽ: decretis ſtoicoꝝ ſenſiſſe atq; dixiſſe In eo quo dixi li/
bro egimus annotãdaq; eẽ iccirco exiſtimauimus: ut rebꝰ forte id gẽus qbꝰ dixi abor
tis: paueſcere ſenſim & quaſi albeſcere: nõ ĩſipiẽtis eẽ hoĩs neq; ignari putemus. Et ĩ eo
tamẽ breui motu naturali magis ĩfirmitati cedamus; q̃ q̃ eẽ ea q̃lia uiſa ſũt ceſeamus.

Ex quiq;

Inſipientis, ſapientiſq; animi forma

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ex quinq; corporis ſenſibus duos eſſe cum beluis maxime cõmunes: ꝗq; turpis & im
proba ẽ uoluptas: quæ ex auditu: uiſu: o doratuq; ꝓcedit: q̃ uero ex guſtu tactuq; ẽ: re
rũ oĩum fœdiſſima eſt: quũ hæ duæ beſtiaꝝ ẽt ſint: reliquæ hoĩum tantũ. Cap .ii.

V inq; ſunt hoĩum ſenſus quos græci αιοθησειϲ .i. ſenſus appellant ꝑ quos uo
q luptas aĩo: aut corpori quæri uidet᷑: guſtus: tactus: odoratus: uiſus: auditus:
Ex his omnibus quæ immodice uoluptas capitur: ea turpis atq; ĩproba exiſti/
mat᷑. Sed .n. quæ nimia ex guſtu atq; tactu eſt. Ea uoluptas ſicuti ſapientes uiri cenſe/ guſt9&
runt oĩum rerũ fœdiſſima eſt. Eoſq; maxĩe q duabus iſtis beluinis uoluptatibus ſeſe tactus
dediderũt: grauiſſimi uitii uocabulis græci appellãt: ακολασουϲ .i. lididinoſos & in/
tempantes: uel ακρατειϲ .i. incõtinẽtes. Nos eos uel incõtinẽtes dicimus: uel intẽpan/
tes: ακολασουϲ enim in caſtigatos ſi interpretari coactus uelis: nimis id uerbũ inſo/
lens erit. Iſtæ ãt uoluptates duæ guſtus atq; tactus .i. libidines ĩ cibos: atq; in uenerẽ ꝓ/
digæ: ſolæ ſunt hoĩbus cõmunes cũ beſtiis: & iccirco in pecudũ fororũq; animaliũ nu
mero: habet᷑ quiſquis eſt: his ferinis uoluptatibꝰ præuinctus: Cæteræ ex tribus aliis ſẽ
ſibus proficiſcentes: hoĩum eſſe tantum ꝓpriæ uidentur. V erba ſuper hac re Ariſtote
lis philoſophi ſcripſi: ut uel auctoritas clari atq; inclyti uiri tam infamibus nos uolu/
ptatibus deterreret. διατι οἱ κατα την τις αφης. ἡ γευσεως ἡδονην. η γιγνομε
νην. ου ανυπερβαλλωσιν: ακρατεις λεγονται. οιτε γαρ περι τα αφροδισια
ακολασοι οιτε περι τας της τροφης αποιλαυσεις. τον δε κατα την τροφιν. απε
νιων μεν: εν τη γλωττη τοι δυ: απενιων δε εν τω λαρυγγι. διο και φιλοξε/
νος γερανου λαρυγγα ευχετο εχειν οι δε κατα την οψειν: και την ακοην. ουρε/
τι δια το τας απο του των γινομενας ηδονας. κοινας ειναι ημιν. και τοις αλ
λοις ζωοις ατε ουν ουσαι κοιναι ατιμοταται εισι και μαλιςα η μοναι επονει λι
ςοι ως τετον υποτου τον ηττωμενον ψεμομεν. και ακρατη και ακολαςον λε/
γομεν. δια του υπο των χειριςων ηδονων ηττασθαι. ουσων δε των αισθησεων
πεντε. τα αλλα ζωα απο δυο μονων των προειρημενων ηδεται: κατα δε τας
αλλας: η ολως ουχ ηδεται. η κατα συμβεβηκος τουτο πασχει. ορων μεν γαρ
το ορων. η οσφαινομενον χαιρει. οτι απολαυει και οταν πληρωθη. ου δε τα
τοιαυτα ηδεα αυτω ωσπερ ουδε ημιν η του ταριχους οδμη οταν αδην εψω/
μεν του φογειν: οταν δε εν δεεις ωμεν ηδεια. η δε του ροδου αει ηδεια. ideſt
Cur incõtinẽtes eos appellare ſolemus: q uoluptate cõtractãdi: aut guſtãdi exuperant᷑
Nã q ĩmodice re utunt᷑ uenerea: & qui luxu delectant᷑ ciboꝝ incõtinẽtes uocamus: ci
boꝝ tñ nõ eadẽ ratio ẽ: ſed partim gulã: ſua mouẽt ſuauitate. V ñ philoxenus gruis col
lũ a diis ĩmortalibus ſibi dari optabat. At uero q̃ in uidendo audiẽdoue modũ excedũt
nõ eodẽ uocabulo ſignificamus: An quoniã uoluptates ſenſibꝰ hiſce accõmodatas: cõ
munes cũ cæteris aĩantibus hẽmus. Ergo ut cões ſpnimus & notamus: ſolaſq; omniũ
aut maxĩe probro damus. Itaq; hoĩem iis deditũ repħẽdimus: & incontinentẽ intẽpan
tẽq; appellamus: ꝗ uictus a teterrimo uoluptatũ genere ducit᷑. Sed quũ ſentiẽdi gene/
ra quinq; ſint: cætera aĩalia duobus tantũ q̃ modo dixi uoluptatẽ ſibi acquirũt: cæteris
uel nihil oĩno delectant᷑: uel ꝑ accidẽs ita afficiunt᷑: quod .n. uidet: aut olfacit: tantiſper
gaudet: quoad guſtus tactuſue fruiſcat᷑: Cũq; genus idiꝑm cõcupiſcẽdi expleuit: illo/
rũ quoq; ſuauitas deſiit: ut nobis ſalſamẽti odor: quũ indigemus: ſuauis ẽ: ubi ſatiati re
pletiq; ſumus amplius ſuauis nõ ẽ. Roſæ ãt odor ſemꝑ ſuauis ẽ. Q uis igit᷑ habẽs aliqd

humani pudoris uoluptatibus iſtis duabus coeũdi atq; comedẽdi: q̃ ſunt hoĩ cũ ſue atq; aſino cõmunes gaudeat. Socrates quidẽ dicebat: multos hoĩes pp ea uelle uiuere: ut ederẽt & biberẽt: ſeſe bibere atq; eſſe: ut uiueret. Hippocrates aũt diuina uir ſcientia de coitu uenerea ita exiſtimabat: partẽ eſſe quandã morbi teterrimi: quem noſtri comitialem dixere. Nanq; ipſius uerba hæc tradunt. την σύνουσιαεειναι μικραν επιληψιαν idest Coitum: morbum eſſe comitialem leuiorem.

Quod turpius eſt frigide laudari: q̃ acerbius uituperari. Cap. iii.

t Vrpius eſſe dicebat phauorinus philoſophus exigue atq; frigide laudari: q̃ inſectãter & grauiter uitupari. Quoniã inqt qui male dicit: uitupat quãto id acerbius facit: tã maxima mole pro iniquo & inimico ducit. & plerunq; ꝓpterea fidẽ nõ capit. Sed infœcũde atq; ieiune laudat deſtitui a cauſa uidet. & amicus quidem creditur eius: quem laudare uult: ſed nihil poſſe reperire: quod iure laudet.

Quãobrẽ uẽter repẽtino timore efflulat: quare ẽt ignis urinã laceſſat. Cap. iiii.

a Riſtotelis libri ſunt: qui ꝓblemata phyſica inſcribunt: lepidiſſimi & elegãtiarũ omne genus referti: in his q̃rit. Quã ob cãm eueniat: ut quibus inuaſit repẽtinus rei magnæ timor: plerũq; aluo ſtatim cita fiant: itẽ quærit: Cur accidat ut eum qui pp ignẽ diutius ſtetit: libido urinæ laceſſat: ac de aluo quidẽ inter timendũ ꝓna atq; præcipiti cauſam eſſe dicit: quod timor oĩbus ſit algificus: quẽ ille appellat ψυκρο ποιητικιν. i. frigore laborantẽ: quæ uis frigoris ſanguiem caldoreq; oẽm: de ſumma corporis cute cogat penitus & depellat: faciatq; ſimul uti ii qui timent ſanguine ex ore decedẽte palleſcãt. Is ãt inquit ſanguis & caldor in intimea coactus: mouet plerũq; aluũ & incitat. De urina crebra ex igni proximo facta: uerba hæc poſuit. το Δε πυρ διαχαλατο πεπηγος: ωσπερι λιος τιν χιονα. idest. Ignis autẽ concretum reſoluit & gelu conſtrictũ: ut niuẽ ſol.

Ex Ariſtotelis libris ſumptũ: ꝙ niuis aqua potui peſſima ſit: & ꝙ ex niue chryſtallus concreatur. Cap. v.

i N tyburte rus cõceſſaremus. hominis amici diuitis: æſtate anni flagrãtiſſima ego & quidã alii æquales & familiares mei: eloquẽtiæ & philoſophiæ ſectatores erat nobiſcũ uir bonus ex ꝑipatetica diſciplina bene doctus: & Ariſt. unice ſtudioſiſſimus. Is nos aquã multã ex diluta niue bibentis coercebat ſeueriuſq; increpabat. adhibeat nobis auctoritates nobilium medicorũ: & cũ primis Ariſtotelis philoſophi rei omnis humanæ ꝑitiſſimi. qui aquam niualẽ frugibus ſane & arboribus fœcundã diceret: ſed hominibus potu nimio ſalubrẽ eſſe: tabẽq; & morbos ſenſim: atq; diem longam uiſceribus inſeminare. Hæc quidẽ ille ad nos prudẽter & beniuole. & aſſidue dictitabat. Sed quũ bibẽdæ niuis pauſa fieret nulla. ꝓmit e bibliotheca Tyburti: quæ tunc in Herculis templo ſatis cõmode iſtructa libris erat: Ariſtotelis librum: eũq; ad nos affert. Et huius ſaltẽ uiri ſapientiſſimi inquit uerbis credite: ac deſinite ualitudinẽ ueſtã ꝓfligare. In eo libro ſcriptũ fuit: Deterrimã eſſe potui aquã ẽniue. Itẽq; ſolidius latiuſq; cõcretã eſſe eã: quã χρύσαλλον græci appellãt. Cauſaq; ibi aſcripta eſt huiuſcemodi. quoniã quũ aqua frigore aeris durat & coit: neceſſum eſt fieri uaporationẽ & quãdã quaſi auram tenuiſſimã exprimi ex ea: & emanare. Id autẽ inqt in ea leuiſſimũ ẽ quod euoporat: Manet aũt quod eſt grauius: & ſordidius: & inſalubrius: atq; id pulſu aeris uerberatũ: in modũ coloreq; ſpumæ cãdidæ orit. Sed aliquãtũ quod ẽ

salubrius

ſalubrius difflari: atq; euaporari: ex niue: indicium illud eſt: ꝙ mĩor fit illa q̄ ante fuerat: q̄ cõcreſceret. Verba ipſa Ariſtotelis ex eo libro pauca ſumpſi: & adſcripſi: Διατι τα ἀπὸ χιονοσ και χρυςαλλων υδατα: φουλα εςιν οτι παντοσ αλοττόσ πηγνυμένου. τὸ λεπτοτατα τον διαπνει ται. και κουφοτατὸν εξατμιζει: σιμειὸν δὲ ὅτι ελαττόν γινεται. ἡ προτερὸν ὅταν τακη παγεν: απελι λύθοτοσ ὀυν του ὑγιεινοα ατουσ: αναγκητό καταλει πόμενον χειρὸν ειναι. i. Cur aquæ ex niue glacieue liquatæ ſint uitioſæ. An quia cũ aqua quæuis gelo concreſci tẽpus tenuiſſima difflatur: & leuiſſima euaporat̃. Indicium illud eſt: ꝙ deliquata fit minor: q̄ ante fuerit: q̄ concreſceret. Cum itaq; quod ſalubrius eſt: deguerit: deterius ſit quod relinquit̃ neceſſe ẽ. Hoc ibi legimus: placuit honorẽ doctiſſimo uiro haberi ariſtoteli: atq; ita poſtea ego bellum & odium niui indixi. Alii inducias cum ea uarie factitabant.

Q uod pudor ſanguinẽ ab extra diffundit timor uero cõtrahit. Cap. vi.

i

N ꝓblematis Ariſtotelis philoſophi ita ſcriptũ eſt. Διατι όι μεν αισχυνομενοι ερύθριωσιν. όι δε φοβούμενοι: ωφριωσιν παραπλησων των παθων όντων οτι των μεν αισχυνομενόν διαχει ται τὸ αιμα εκ της καρδιας εισ απὸν τατα μερῆ τοῦ σωματοσ. ωσ τε επιπολαζειν τοισ δε φοβηθεισι συντρἶχει εισ τὴν καρδιὸν ωστε κλει πειν εκ των αλλων μερὸν. i. quã ob cauſam erubeſcunt quos puduit: pallent qui metuunt: quũ iſtæ affectiones ſimiles inter ſe ſint. An quoniã pudefactis ſanguis de corde in omnes corporis partes diffundit̃: ita ut ſupficiẽ occupet: Metu uero ꝑculſis cõtrahit̃ ad cor. ita ut cæteris ꝑtibus defiat. Hoc ego at henis cũ Tauro noſtro legiſſem: ꝑcũtatuſq; eſſem: qđ de rõne iſta reddita ſentiret. Dixit q̇dẽ inqt ꝓbe & uere quid accideret: diffuſo ſanguine: aut contracto. Sed cur ita fieret nõ dixit. Adhuc. n. q̄ri põt quã ob cãm pudor ſanguinẽ diffũdat timor ↄtrahat quũ ſit pudor ſpecies timoris: atq; ita definiatur. Pudor eſt timor iuſtæ reprehenſionis. Ita enim philoſophi definiunt. αισχυνη ιςι φοβοσ δικαιου ψογον. ideſt pudor iuſtæ uituperationis eſt timor.

Q uid ſit obeſum: nonnullaq; alia priſca uocabula. Cap. vii.

i

N agro uaticano Iulius Paulus poeta uir bonus: & rerum litterarumq; ueterũ impenſe doctus prædiolũ tenue poſſidebat. Eo ſæpe nos ad ſeſe uocabat & oluſculis pomiſq; ſatis comiter copioſeq; inuitabat. Atq; ita molli quodã tempeſtatis autumnæ die: ego & iulius Celſinus: quum ad eũ cœnaſſemus: & apud menſã eius audiſſemus legi Neuii Alceſtin: rediremuſq; in urbẽ ſole iã fere occiduo figuras habituſq; uerboꝝ noue: aut inſigniter dictoꝝ in Neuiano illo carmine ruminabamur: & ut quæq; uox indidem animaduerti digna ſubuenerat: quas nos quoq; poſſemus uti memoriæ mãdabamus. Erãt ãt uerba: quæ tunc ſuppetebant huiuſcemodi. Corpore inquit pectoreq; undiq; obeſo: ac mente exſenſa: tardi gemulo ſenio oppreſſum. Obeſũ hic notauimus proprie magiſq̄ uſitate dictum: pro exili atq; gracilento ακυροσ η κατα αντιφρασιν. i. improprie: uel per oblocutionem obeſum propinqui atq; uberi dicitur. Item notauimus quod ob litteram gentem pro oblitterata dixit: Item ꝙ hoſtis qui fœdera frãgerent: fœdi fragos: non fœderi fragos dicit: item ꝙ rubentem aurorã: pudori colorem appellauit & memnonẽ nocticolorẽ: itẽ quod forte dubitanter: & ab eo quod eſt ſileo: ſilenta loca dixit: & pulueruIenta: & peſtilenta: & carendum tui ẽ pro te quoq; magno impete pro ĩpetu; item quod forteſcere poſuit pro fortẽ fieri: quodq; do

obeſus
ob litteram
Fragus
Forteſcere

Doléntia lentiā pro dolore & auēs pro libens itē curis intollerantibus pro intollerādis q;q; māci
Mācio- olis inquit tene illis pro māibus: & quieſcam ſi liceo: & fiere inquit impendio in fit: i d-
la eſt impenſe fieri incipit: q;q; accipitret poſuit. pro iaceret. His nos inter uiā uerborum neuianorum annotatiunculis oblectabamus. Cætera enim quæ uidebantur nimium poetica exploſæ orationis uſu alieniora prætermiſſimus: ueluti ꝙ ſic de Neſtore ait: tri ſæcli ſenex'& dulciori locus. Itēq; tumidis magniſq; fluctibꝯ inqt multigrumis: & flumina gelu concreta tegmine eſſe onychino dixit: & quæ multiplici ludens compoſuit
Vitupe Quale illud eſt: ꝙ uituperones ſuos ſubducti ſuper cilii cartores appellauit.

rones. Quæſtio an arena: cælū triticū pluralia inueniant: atq; inibi de quadrigis inimicitiis: nōnullis præterea uocabulis: an ſingulari numero compiant. Cap. viii.

a Doleſcētulus romæ priuſquā athenas cōcederē: quādo erat a magiſtris auditionibuſq; obeundis ociū: ad Frontonē Corneliū uiſendi gratia pergebā. Sermonibuſq; eius puriſſimis bonarūq; doctrinaꝝ plenis fruebar. Nec unquā factū ē: quotiens eū uidimus loquentēq; audiuimus: quin rediremus fere cultiores doctioreſq;: Veluti fuit illa quodā die ſermocinatio illius leui quidem de re: ſed a latinæ tū linguæ ſtudio non abhorrēs. Nam quū quiſpiā familiaris eius: bene eruditus hō: & tū poeta illuſtris: liberatū ſe eſſe aquæ intercutis morbo diceret: ꝙ arenis calentibus eſſet uſus. Tū alludens Fronto: morbo quidem inquit cares: ſi uerbi uitio nō cares. Cn. Cæſar ille ꝑpetuus dictator. Cn. Pompeii ſocer: a quo familia & appellatio Cæſarum deinceps propagata eſt: uir ingenii præcellentis: ſermonis præter alios ſuæ ætatis caſtiſſimi
Arena. in libris quos ad. M. Ciceronem de analogia conſcripſit: arenas uitioſe dici exiſtimabat: ꝙ arena nunquā multitudinis numero appellanda ſit: ſicuti neq; cælum neq; triticum. Contra autem quadrigas etiam ſi currus unus equorum quattuor iunctorum agmen unum ſit: pluratiuo ſemper numero dicendas putat: ſicut arma & mœnia: & comitia: & inimicitias ni quid cōtra ea dicis poetarum pulcherrime: quo & te purges: & non eſſe id uitiū demonſtres. De cælo inquit ille & tritico nō inficias eo: qn ſingulo ſēper numero dicenda ſint: neq; de armis: & de mœniis: & comitiis quin figura multitudinis perpetua cenſeantur. Videbimus autem poſt de inimicitiis & quadrigis: ac fortaſſe an de quadrigis ueterum auctoritati conceſſero: inimicitiam tamen ſicut inſcitiā: & impotentiam & iniuriam quæ ratio eſt. quamobrem. C. Cæſar uel dictam eſſe a ueteribus: uel dicendam a nobis nō putat. Quando Plautus linguæ latinæ decus: deliciā
Delícia quoq; ενικωσ. i. ſingulariter dixit pro delitiis. Mea inquit uoluptas: mea delicia: inimi-
Inimici citiā autē. Q. Ennius in illo memoratiſſimo libro dixit. Eo inquit ingenio natus ſū ami-
tia. citiam atq; inimicitiam in fronte promptam gero. Sed. n. arenas parum latine dici quis (oro te) aut alius ſcripſit: aut dixit. Ac ꝓpterea peto: ut ſi. C. Cæſaris liber pro māibus eſt: promi iubeas: ut quā cōfidenter hoc dicat: eſtimari a te poſſit. Tū prolato libro de analogia primo uerba hæc ex eo pauca memoriæ mādaui. Nā quū ſupra dixiſſet neq; cælū triticūue: neq; arenā multitudinis ſignificationē pati. Nū tu inquit haꝝ reꝝ natura accidere arbitraris: ꝙ unā terrā: & pluris terras: & urbem & urbes: & imperium & imperia dicamus. Neq; quadrigas in unam nominis figurā redigere: neq; arenā i multitudinis appellationē conuertere poſſimus. His deinde uerbis lectis Frōto ad illū poetam. Videtur ne tibi inquit. C. Cæſarem de ſtatu uerbi contra te ſatis aperte ſatiſq; cōſtanter pronunciaſſe. Tunc permotus auctoritate libri poeta. Si a Cæſare inquit ius

ꝓuocandi

prouocandi foret: ego nunc ab hoc cæſaris libro prouocaſſem. Sed quoniã ipſe ratio-
nem ſententiæ ſuæ reddere ſuperſedit nos te nũc rogamus: ut dicas quam eſſe cauſam
uitii putes: & in quadriga dicenda. & ĩ arena: Tum fronto ita reſpondit. Quadrigæ ſẽ q̄drigæ
per: & ſi multiiugæ non ſunt: multitudinis tamen tenentur numero: quoniam quattu-
or ſimul equi iuncti: quadrigæ quaſi quadriagæ uocantur. Neq; debet prorſus appella
tio equorum plurium includi in ſingularis numeri unitatem. Eandem quoq; de arena
rationem habendam: ſed in ſpecie diſpari. Nã quũ arena ſingulari numero dicta mul-
titudinem tñ & copiam ſignificet minimarꝶ: ex quibus cõſtat ꝑtium: indocte & inſci-
te arenæ dici uident̃: tanq̃ id uocabulũ indigeat numeri amplitudine: quũ ei ſingulari
ter dici ingenita ſit naturalis ſui multitudo. Sed hæc ego inquit dixi: nõ ut huius ſñiæ le
giſq; fundus ſubſcriptorq; fierẽ: Sed ut ne Cæſaris uiri docti opinionẽ: απαραμυθηε-
τον. i. abſq; cõſolatione deſtituerem. Nam quũ cælum ſemper ενικωσ. ideſt ſingulari
ter dicatur: mare & terra non ſemper: & puluis: & uentus: & fumus non ſemper cur in
ducias & ęerimonias ſcriptores ueteres nonnunq̃ ſingulari numero appellauerunt fe-
rias & nundinas & inferias & exequias nunq̃. Cur mel & uinum atq; id genus cætera:
multitudinis numerum capiunt: lac non capiat. Quæri inq̃ iſta omnia & enucleari &
excudi ab hominibus negocioſis: in ciuitate tã occupata nõ queũt: quin iis quoq; ipſis
quæ iam dixit: demoratos uos eſſe uideo: alicui (opinor) negocio deſtinatos. Item er-
go nunc: & quãdo forte erit ocium: quærite an quadrigã & arenas dixerit e cohorte il-
la duntaxat antiquiore: uel oratorũ aliquis uel poetarꝶ: ideſt claſſicus aſſiduuſq; aliquis
ſcriptor nõ proletarius. Hæc quidem Fronto requirere nos iuſſit uocabula non ea re
(opinor) q; ſcripta eſſe in ullis ueterum libris exiſtimaret: ſed ut nobis ſtudium lecti-
tandi in quærendis rarioribus uerbis exerceret. Quod unum ergo rariſſimũ uidebat̃ q̄driga
inuenimus quadrigam numero ſingulari dictam: in libro ſatyrarꝶ. M. Varronis: qui ĩ
ſcriptus eſt: exdemetricus. Arenas autẽ πληθυντικωσ. ideſt pluratiue dictas minore
ſtudio quærimus: quia præter. C. Cæſarem: quod equidem meminerim: nemo hoc do
ctorum hominum dedit.

Antonii Iuliani in cõuiuio ad quoſdã græcos lepidiſſima reſpõſio. Cap. ix.

Doleſcẽs e terra aſia de equeſtri loco: lætæ indolis: moribuſq; & fortuna bene
a ornatus: & ad muſicã facili ingenio ac libẽti cœnã dabat amicis ac magiſtris ĩ
ruſculo celebrandæ lucis annuæ: quam ſibi principem uitæ habuerit. Venerat
tum nobiſcum ad eam cœnam Antonius Iulianus rhetor docendis publice iuueni-
bus magiſter hiſpano ore: florentiſq; homo facundiæ: & rerum litterarumq; ueterum
peritus. Is ubi eduliis finis & poculis mox ſermonibuſq; tempus fuit: deſiderauit exhi
beri: quos habere eum adoleſcentem ſciebat ſcitiſſimos utriuſq; ſexus: qui canerẽt: uo
ce & qui pſallerent: Ac poſtea quam introducti pueri puellæq; ſunt: iucundumq; im-
modum ανακρεοντεια: ideſt anacreontea hoc eſt anacreontis uerſus pleraq; & ſap-
phica: & poetarum quoq; recentium ελεγεια: ideſt elegos: hoc eſt lugubria carmi-
na: quædam ερωτικα: ideſt amatoria dulcia & uenuſta cecinerũt. Oblectati autem ſu
mus præter multa alia uerſiculis lepidiſſimis anacreontis ſenis: quos equidem ſcripſi:
ut interea labor hic uigiliarꝶ & ĩqes ſuauitate pauliſper uocũ atq; modulorꝶ acqeſceret.
τον αργυρον τορευσασ ηφαιστε μοι ποιησον.
πανοπλιασ μεν ουχι τι γαρ μαχαισι καμοι;

lepidiſſimi [illegible]

ποτήριον λε κοιλον οσον λυνη βαθυνον·
και μι ποιει κατ αυτο μητε αστρα: μι ταμαξασ.
τι πλειαλων μελλει μοι: τι λαστεροσ βοωτεω.
ποιησον αμπελουσ μοι: και βοτρυασ κατ αυτο
και χρυσεουσ ποτουντασ ομου κακωσ λυαιω.
ερωτα και βαθιλον. Ideſt
Argentum tornans fabrica uulcane mihi.
Non hoíem armatum: quid enim cum bellis mihi.
Sed cauum poculum cude: quantum uales maxime.
Inq; eo neq; aſtra: nec plauſtra facias.
Nam quid cum pleiadibus: quid cum boote mihi.
Tites fabrica quæſo intus: & racemos pariter
Aureoſq; pulchre calcantis comites lyæi.
Amoréq; pfundũ ſimul. Tũ græci pluſculi q in eo conuiuio erãt: hoíes amœni: &

Iulian9 hiſpan9 rhetor. nr̃as quoq; litteras haud icurioſe docti. Iulianũ rhetorẽ laceſſere: inſectariq; adorti ſũt tanq̃ prorſus barbaꝝ & agreſtẽ q ortus terra hiſpania foret. Clamatorq; tantũ & facũdia rabida: iurgioſaq; eſſet. Eiuſq; lĩguæ exercitatiões doceret: q̃ nullas uoluptates: nullãq; mulcedinẽ ueneris atq; muſæ haberet. Sæpeq; eũ pcuntabat: quid de Anacreõte cæteriſq; id genus poetis ſentiret. Et ecqs noſtꝝ poetaꝝ tã fluentes carminum delicias feciſſet? Niſi Catullus inqunt forte pauca: & Caluus itidẽ pauca. Nã Neuius implicata: & Hortenſius inuenuſta: & Cinna illepida: & Mẽmius dura ac deinceps oẽs rudia fecerunt atq; abſona. Tũ ille pro lingua patria: tanquã ꝓ aeris: & focis aío irritato indignabundus. Cedere eqdem inqt uobis debui: ut in tali ασωτια. i. luxu prodigalitate: atq; neqtia artiũ nos uinceretis. Et ſicut in uoluptatibus cultus atq; uictus: ita in cãtilenarũ quoq; multis anteiretis. Sed ne nos. i. nomẽ latinũ: tãquã ꝑfecto uaſtos quoſdã & inſubdidos αναφροδισιασ. i. inuenuſtatis condẽnetis: permittite mihi quæſo opire pallio caput: quod quadã parũ pudica oratione Socratẽ feciſſe aiũt. Et audite ac diſcite noſtros quoq; anqores ante eos quos nominaſtis: poetas amaſios: ac uenerios fuiſſe. Tũ reſupinus capite ꝯuelato uoce admodũ quã ſuaui uerſus cecinit Valerii Aeditui ueteris poetæ: item porcii Licinii: & Q. Catulli: quibus mũdius: uenuſtius: limatius: preſſius græcũ latinumue nihil quicquã reperiri puto. Verſus Aeditui.

Dicere cũ conor curam tibi pamphila cordis:
Quid mihi abs te quæram: membra labris abeunt.
Per pectus miſeꝝ manat mihi ſubito ſudor. Si tacitus ſubidus: dupleo ideo pereo:
Atq; item alios uerſus eiuſdem addidi: non hercle minus dulcis quã priores.
Quid faculam præfers phileros: qua nihil opus nobis?
Ibimus: hic lucet pectore flamma ſatis:
Iſtam non potis eſt uis ſæua extinguere uenti.
Aut hymber cælo condidus præcipitãs.
At cõtra hunc ignem ueneris: niſi uenus ipſa:
Nulla ẽ quæ poſſit uis alia opprimere.
Item dixit uerſus porcii Licinii hoſce.
Cuſtodes ouium uidere propaginis agnum.

Quæritis

Q uæritis ignē? ite huc quæritis: ignis homo eſt.
Si digito attigero: icēdam ſiluam ſimul omnem.
Omne pecus flamma eſt: omnia quæ uideo.
Q. Catulli uerſus illi fuerunt.
Aufugit mi animus: credo (ut ſolet) ad theotimū.
Deuenit ſic eſt: perfugium illud habet.
Q uid ſi non interdixiſſem ne illud fugitiuum.
Mitteret ad ſe intro: ſed magis eiiceret.
Ibimus quæſitum uerbum: ne ipſi teneamur.
Formido. quid agro. da uenus conſilium.

Verba hæc præter propter: in uſu uulgi prodita etiam Ennii fuiſſe. Cap. x.

Emini me quondā & Celſinū iulianū Numidā ad Frōtonē Corneliū: pedes m tūc grauiter ægrū ire uiſere: atq; ibi qui introducti ſumus: offendimus eū cubātē i ſymphodio græciēli: circū undiq; ſedētibus multis: doctrina aut genere aut fortuna nobilibus uiris: aſſiſtebat fabri ædiū cōplures balneis nouis moliendis adhibiti: oſtēdebātq; depictas in mēbranulis uarias ſpecies balnearꝫ. Ex qbꝫ quū elegiſſet unā formā: ſpecieq; ueris: īterrogauit: quātus eēt pecuniæ cōſpectus ad id totū opꝫ abſoluēdū. Cūq; architectus dixiſſet neceſſaria uideri eē ſeſtertia ferme. ccc. unꝰ ex amicis Frōtōis & p̄ter ꝓpter iqt alia quīquagīta. Tū fronto dilatis ſermonibꝫ quos habere de balnearꝫ ſūptu iſtituerat: aſpiciēs ad eū amicū qui dixerat qnquagīta eē alia p̄ter ꝓpter: at ille amicus non meū inquit hoc uerbū eſt: ſed multorꝫ hominū: quos loquētis id audias. Q uid āt id uerbū ſignificet: nō ex me ſed ex grāmatico quærēdū eſt. ac ſimul digito demōſtrat grāmaticū haud in celebri nomine romæ docētē ſedentem. Tū grāmaticus uſitati peruulgatiq; uerbi obſcuritate motus. Q uærimus iqt: qd' honore quæſtionis minime dignū ē. Nā neſcio quid hoc p̄nimis plæbeiū eſt & inopificū ſermonibus q̄ notius: at. n. Frōto iā uoce atq; uultu intētiore: ita ne iquit magiſter dehoneſtū tibi: deculpatūq; hoc uerbū uidetur quo: &. M. Cato. &. M Varro & pleraq; ætas ſuperior ut neceſſario & latino uſi ſūt. At ibi iulius Celſinus admonuit i tragœdia quoq;. Q. Ennii: quæ Iphigenia inſcripta eſt: idipſū de quo quærebat': ſcriptū eē & a grammaticis cōtaminari magis ſolitū: quā enarrari. Q uo circa ſtatim ꝓferri Iphigeniam. Q. Ennii iubet in eius tragœdiæ choro inſcriptos eſſe hos uerſus legimus. Præter ꝓpter.

Ocio qui neſcit uti: plus negocii habet.
Q uam quum eſt negocium in negocio.
Nam cui quid agat: inſtitutum eſt: nullo negocio
Id agit ſtudet ibi: mentem atq; animum delectat ſuum
Ocioſo initio animus neſcit: quid uelit.
Hoc idem eſt enim neq; domi nunc nos: nec militiæ ſumus.
Imus huc: hinc illuc: quum illuc uentum eſt: ire illinc iubet.
Incerte errat animus: præter propter uitam uiuitur.

Hoc ubi lectū eſt: tum deinde Frōto ad grāmaticū iā labentem: audiſti inqt magiſter optime Ennium tuū dixit præter propter: & cū ſententia qdem tali quali ſeueriſſimæ philoſophorū eē obiurgationes ſolēt. Petimus igit' dicas (quoniam de Enniano iam uerbo quærit') quid ſit notus eiuſce uerſus ſenſus: incerte errat aius: præter ꝓpter uitā

uiuitur. Et grãmaticus ſudans multũ ac rubẽs multũ: quũ id pleriq; prolixius rideret
exurgit. Et abiens. Tibi inquit fronto poſtea uni dicam: ne inſcitiores audiant ac di-
ſcant: atq; ita omnes relicta ibi quæſtione uerbi conſurreximus.

Põit uerſ9 Platõis amatorios: quos admodũ iuuẽis luſit: dũ tragœdiis cõtẽdit. Ca. xi.

Elebrantur duo iſti græci uerſiculi: multorumq; doctorum hominum me-
c moria dignant̃: ꝙ ſint lepidiſſimi & uenuſtiſſimæ breuitatis. Neq; adeo pau
ci ſunt ueteres ſcriptores: qui eos Platonis eſſe philoſophi affirmant: quibus
ille adoleſcens luſerit: cum tragœdiis quoq; eodem tempore faciendis præluderet.

την ψυχην αγαθωνα φιλων επιχει λεσιν εσχον.
ηλθε γαρ η τλημων. ως διαβης ὀμενι. ideſt
Sauia dans agathoni animam ipſe in labra tenebam.
Aegra etenim properans tanquam habitura fuit. Amicus meus ουκαμουσος. ideſt
non inelegans adoleſcẽs: in plures uerſiculos licentius liberiuſq; uertit: qui quoniam
mihi quidem uiſi ſunt non eſſe memoratu indigni: ſubdidi.

Dum ſemhiulco ſauio meum puellum ſauior.
Dulcemq; florẽ ſpiritus duco ex aperto tramite:
Anima ægra & ſaucia cucurrit ad labias mihi.
Rictumq; oris peruium & labra pueri mollia.
Rimata itineri trãſitus: ut tranſiliret nititur.
Tum ſi moræ quid pluſculæ fuiſſet i cœtu oculi
Amoris igni percita tranſiſſet: & me linqueret.
Et mira prorſum res maneret: ut ad me fierem
Mortuus: ad puerum intus uiuerem.

Diſertatio Herodis attici ſuper ui & natura doloris: Suæq; opiniõis affirmatio per
exẽplum indocti ruſtici. qui cum rubis fructiferas arbores præcidit. Cap. xii.

Erodẽ atticũ cõſularem uiꝝ athenis differentem audiui græca oꝛone i qua fe
h re omnis memoriæ noſtræ uniuerſos grauitate atq; copia: & elegãtia uocum
longe præſtitit. Diſſeruit autẽ cõtra ἀπαθιαν. ideſt trãqllitatẽ ſtoicoꝝ laceſ-
ſitus a quodã ſtoico: tanꝙ minus ſapiẽter: & paꝝ uiriliter dolorẽ ferret: ex more pueri:
quẽ amauerat. In ea diſertiõe q̃tulũ memini: huiuſcemodi ſenſus eſt: ꝙ nullus uſꝙ ho
mo q ſecũdũ naturã ſentiret: & ſaperet: affectionibus iſtis animi: quas παθη. i. paſſio
nes appellabãt ægritudinis: cupiditatis: timoris: iræ uoluptatis carere: & uacare totis
poſſet: & oĩno non dolere. Atq; ſi poſſet etiã obniti ut totis careret: nõ ex re id eẽ melius
quoniam langueret aĩus: & torperet affectionũ quarũdam adminiculis ut neceſſario
plurimũ impio priuatus. Dicebat. n. ſenſus iſtos motuſq; animi: qui quũ imoderatio-
res ſunt: uitia fiũt: inexos implicatoſq; eſſe uigoribus qbuſdam mẽtiũ & alacritatib9
Ac propterea ſi oĩno omnis eos impitius cõuellamus periculũ eẽ: ne eis adhærẽtes bo-
nas quoq; & utiles aĩ indoles amittamus. Moderandos eſſe igitur & ſcite cõſiderateq;
purgãdos cẽſebat: ut ea tantum quæ aliena ſunt: cõtraq; naturã uiderentur: & cũ pni-
cie agnata ſunt detrahãtur. Ne pfecto id accidat: quod cuipiã Thracio inſipiẽti & ru-
di in agro: quẽ emerat: pcurando ueniſſe uſu fabula eſt. Homo Thracius inqt ex ul-
tima barbaria ruris colẽdi inſolẽs: quũ i terras cultiores humanioris uitæ cupidine cõ
migraſſet: fundũ mercatus eſt olea atq; uitæ cõſitũ qui quia nihil admodũ ſuper uitæ

aut arbore

aut arbore colēdaſciret:uidet forte uicinū rubos late atq; alte abhortos excidētē. Fra/
xinos ad ſummū ꝓpe uerticē deputantē. Suboles uitium e radicibus caudicum ſuper
terrā fuſas reuelētē. Stolones in pomis:aut ī oleis ꝓceros:atq; decerptos amputātem
Acciditq; ꝓpe:& cur tantā ligni atq; frondiū cædē faceret: ꝑcōtatus eſt. Et uicinus ita
reſpōdit:ut ager inqt mūdus puruſq; fiat:eiuſq; arbor atq; uitis fœcūdior. Diſcedit il/
le a uicio grās agēs:& lætus tanq̄ adeptus rei ruſticæ diſciplinā. Tum falcē ibi ac ſecu
rim capit:atq; ibi homo miſer iperitus:uites ſuas ſibi oīs & oleas detrūcat. Comaſque
arboꝝ lætiſſimas:uberrimoſq; uitum palmites decidit:& fructeta atq; uirgulta ſimul
omnia pomis frugibuſq; gignendis fœlicia:cū ſentibus & rubis:purificandi agri gra/
tia cōuellit:mala mercede doctus:audaciā:fiduciāq; peccandi imitatione falſa erudi/
tus. Sic iqt iſti apathiæ ſectatores:qui uideri ſe eē tranqllos:& ītrepidos:& imobiles
uolūt:dū nihil cupiunt:nihil dolēt:nihil iraſcūtur:nihil gaudent:oībus uehemētiori/
bus animi officiis amputatis:in corpore ignauæ & quaſi eneruatæ uitæ conſeneſcunt.

Q uos pumiliones dicimus:græce νανους appellari. Cap.xiii.

Tabāt forte una ī ueſtibulo palatii fabulātes Frōto Cornelius:& Feſt9 Po/
ſ ſthu.& Apolli. Sulpitius. Atq; ibi ego aſſiſtēs cū qbuſdā aliis ſermones eoꝝ
quos de litteraꝝ diſciplinis habebāt:curioſius captabā. Tū Frōto Apollina/
ri. Fac me iquit magiſter ut ſim certus:an recte ſupſederim nanos dicere:parua nimis
ſtatura hoīes:malueriq; eos pumiliōes appellare:quoniā hoc ſcriptū eē ī libris ueteꝝ
meminerā. Nanos āt ſordidū eſſe uerbū & barbaꝝ credebā. Eſt iquit hoc Apollinaris
ī cōſuetudie iperiti uulgi frequēs:ſed barbaꝝ nō eſt:cenſeturq; liguæ græcæ origine.
Νανους.n.græci uocauerūt breui atq; humili corpore homines:paulū ſupra terram Nanus
extātes. Idq; ita dixerūt adhibita quadā ratione etymologiæ cū ſnia uocabuli cōpetē/
te. Et ſi memoria inquit mihi nō labat ſcriptū hoc eſt in comœdia Ariſtophāis:cui no
mē eſt ακλανης.ideſt minime plorās. Fuiſſet āt uerbū hoc a te ciuitate donatū:aut ī
latinā coloniā deductū:ſi tu eo uti dignatus fores. Eſſetq; in impendio ꝓbabilius:quā
quæ a Laberio ignobilia nimis & ſordentia in uſum liguæ latinæ intromiſſa ſunt. Tū
Feſtus Poſthumius grāmatico cuipiā latio Frōtonis familiari. Docuit iquit nos Apol
linaris nanos uerbū græcū eē. Tu nos doce ī quo de mulis aut equuleis humilioribus
uulgo dicit̄:an ne latinū ſit:& apud quē ſcriptū repiat̄. Atq; ille grāmaticus:hō ſane
perq̄ ī noſcendis ueteribꝰ ſcriptis exercitus. Si piaculū iquit nō cōmittit̄ p̄ſente Apol/
linare:quid de uoce illa græca latinaue ſentiā dicere audeo tibi Feſte quærēti reſpōde/
re eſſe hoc uerbū latinū. Scriptūq; inueniri ī poematis Heluii cinæ nō ignobilis neq;
īdocti poetæ. Verſus eius ipſos dixit:quos quoniam memoriæ mihi aderāt:adſcripſi.
At nunc me genii nana per ſalicta
Bigis rheda rapit citata nauis.

Contemporaneos fuiſſe Cæſari & Ciceroni. M. Varronem &. P. Nigidium ætatis M. Ci/
ſuæ doctiſſimos romanos. Et q; Nigidii commentationes propter earum obſcuritates cero
ſubtilitatemq; in uulgus non exeunt. Cap.xiiii. C. Cæ/

Etas. M. Ciceronis &. C. Cæſaris præſtāti facūdia uiros paucos habuit. Do ſar
a ctrinaꝝ autē multiformiū uariarūq; artiū qbus humanitas erudita eſt;culmi M. uar
na habuit. M. Varronē &. P. Nigidiū. Sed Varronis quidē monumēta reꝝ P. Ngi/
ac diſciplinaꝝ:quæ per litteras cōdidit in ꝓpatulo frequētiq; uſu ferūtur. Nigidianæ dius

ã t cõmẽtatiões nõ p̃inde ĩ uulgus exeũt: & obſcuritas ſubtilitaſq; eaꝝ tãq̃ paꝝ utilis de
relicta ẽ. Sicuti ſũt q̃ pauloante legimus ĩ cõmentariis eius: quos grãmaticos ĩſcripſit.
Eqbꝫ q̃dã ad demõſtrãdũ ſcripturæ gẽus exẽpli grã ſũpſi. Nã quũ d nã atq; ordĩe lr̃aꝝ
diſſereret: q̃s grãmatici uocales appellãt: uerba hæc ſcripſit. Quæ relinq̃mus ĩenarra
ta ad exercẽdã legẽtiũ itẽtionẽ a & o ſẽper pricipes ſũt i & u ſemp ſubditæ e & ſubdit &
p̃it. In euripp o præit & ſubdit ĩ æmilio. Siq̃s putat p̃ire u ĩ his uerbis Valerii: Vẽnoni:
uoluſi. Aut i in his iãpridẽ: iecur: iocũ: iucũdũ: errabit q̃ hæc lr̃æ quũ præũt: ne uoca-
les q̃dẽ ſũt. Itẽ ex eodẽ libro uerba hæc ſũt. Inter lr̃am n & g ẽ alia uis: ut ĩ noĩe anguis
& angaria: & anchoræ: & increpat: & ĩcurrit: & ĩgenuus. In oĩbꝫ.n. his nõ ueꝝ n ſed
adulterinũ ponitur. Nã n nõ eſſe: lingua indicio eſt. Nã ſi ea littera eſſet lingua palatũ
tãgeret. Alio deinde in loco eſt ſcriptum. Græcos nõ tãtæ ĩſcitiæ arceſſo qui ου ex o &
u ſcripſerũt: quantæ qui ei ex e & i illud enim inopia fecerunt: hoc nulla re ſubacti.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COM MENTARII LIBER VIGESIMVS.

Diſceptatio Sexti Cecilii iureconſulti: & Phauorini philoſophi de legibus duode-
cim tabularum. Caput primum.

Ex. Cecilius in diſciplina iuris atq; legibus po. Romani noſcẽdis: inter
pretãdiſq; ſciẽtia uſu auctoritateq; illuſtri fuit. Ad eũ forte in area pala
s tina quũ ſalutationẽ Cæſaris oppiremur: philoſophus Phauorinus ac
ceſſit. Collocutuſq; ẽ nobis multiſq; aliis præſentibꝫ. In illis tũc ſermo-
nibus orta mẽtio eſt decẽuiraliũ: quas decemuiri eius rei grã a populo
creati cõpoſuerũt. Inq; duodecim tabulas cõſcripſerũt: eas leges quũ Sex. Cecilius in
q̃ſitis exploratiſq; multaꝝ urbiũ legibus elegãti atq; abſoluta breuitate uerborum ſcri
ptas diceret. Sic inq̃t hoc Phauorinus in pleraq; eaꝝ legũ parte ita uti dicis. Nõ enim
minus cupide tabulas iſtas. xii. legi q̃ illos decẽ libros Platonis de legibus. Sed quædã
iſtic aĩaduertũtur: aut obſcuriſſima aut leuia: cõtra dura nimis & remiſſa: aut nequaq̃
ita ut ſcriptum eſt conſiſtentia. Obſcuritates ĩquit Sex. Cecilius: non aſſignemus cul-
pæ ſcribentiũ: ſed inſcitiæ non aſſequẽtiũ: quanq̃ ii quoq; ipſi qui quæ ſcripta ſunt mi-
nus percipiũt: culpa uacãt. Nam longa ætas uerba atq; mores ueteres oblitterauit qui
bus uerbis moribuſq; ſnĩa legũ cõprehẽſa eſt. Trecẽteſimo nãq; anno poſt Romam
conditã tabulæ cõpoſitæ ſcriptæq; ſunt. A quo tẽpore ad hunc diẽ anni eſſe non lõge
minus. dcc. uidentur. Dure aũt ſcriptũ eſſe in iſtis legibus: qui exiſtimari poteſt? Niſi
durã eſſe legẽ putas: quæ iudicẽ arbitrũue iure datũ: qui ob rem dicendam pecuniam
accepiſſe cõuictus eſt: capite ponit. Aut quæ furẽ manifeſtũ: ei cui furtum factũ eſt ĩ
ſeruitutẽ tradit. Nocturnũ aũt furẽ ius occidẽdi tribuit. Dic eni quæſo: dic uir ſapien-
tiæ ſtudioſiſſime: an tu aut iudicis illius pfidiã cõtra oĩa iura diuina atq; humana iuſiu
randũ ſuũ pecunia uẽdẽtis: aut furis manifeſti ĩtolerãdã audaciã: aut nocturni graſſa
toris ĩſidioſam uiolẽtiã: non dignã eſſe capitis pœnæ exiſtimas. Noli inq̃t phauorinus
ex me quærere q̃d ego exiſtimẽ. Scis enim ſolitũ eſſe me pro diſciplina ſectæ quã colo
inq̃rere potius: quã decernere. Sed nõ leuis æſtimator: neq; aſpnabilis ẽ populus Ro
manus: cui delicta quidem iſtæc uindicanda pœnæ tamen huiuſcemodi nimis duræ
eſſe uiſæ ſunt. Paſſus eſt enim leges iſtas de tam ĩmodico iudicio: ſitu atq; ſenio emo-
ri. Sicut illud quoq; nõ humaniter ſcriptũ ĩprobauit: q̃ ſi homo ĩ ius uocatus morbo